

PAGEO

PALLAS ATHÉNÉ GEOPOLITIKAI ALAPÍTVÁNY

Háborúval fenyeget a Moszkva és Kijev közötti újabb eszkaláció

Bendarzsevszkij Anton

PAGEO - POLICY BRIEF - 2016. augusztus 12.

Háborúval fenyeget a Moszkva és Kijev közötti újabb eszkaláció

Oroszország terrorizmussal vádolta meg Ukrainát: Moszkva szerint az ukrán titkosszolgálatok a Krími félszigeten terveztek destabilizáló merényleteket 2016. augusztus 7-9 között, amit az orosz nemzetbiztonság, az FSZB sikeresen hártott. Bizonyíték nincs, de mindkét fél magas harci készségbe helyezte a katonai erőit. Az eszkaláció nehéz helyzetbe hozza az egész kelet-ukrajnai konfliktus rendezését, és akár egy újabb komoly fegyveres konfliktushoz vezethet.

- Augusztus 7-9 között fegyveres összeütközés történt a Krími-félsziget területén
- Az orosz nemzetbiztonság terrorizmussal vádolta meg Ukrainát
- Mindkét fél magas harci készségbe helyezte a katonai csapatait
- Úgy tűnik, hogy Putyin a szeptemberre tervezett, kelet-ukrajnai rendezést megcélzó négyoldalú tárgyalásokat is lemondja
- Az eset számos párhuzamot mutat a 2008. augusztus 7-12 között lezajlott orosz-grúz háborúval
- Elképzelhető, hogy Moszkva így próbál nyomást gyakorolni Ukrainára vagy felülvizsgálni a Minszki Egyezmények feltételeit
- Arra is megvan az esély, hogy a konfliktus egy aktív, fegyveres fázisba csaphat át, hiszen Oroszország számára jelenleg ehhez kedvezőek a feltételek
- Egy esetleges fegyveres konfliktussal Moszkva Mariupol megszerzésére törekedhet, ami után szárazföldi folyósót vághat a Krími-félsziget irányába
- Ugyanakkor egy nyílt fegyveres beavatkozás magas rizikó faktort jelent Oroszország számára, és akár hatással lehet a szeptember 18-ai orosz parlamenti választásokra is.

Veszélyes augusztus

2008. augusztus 7-én Oroszország „Dél-Oszétia elleni agresszióval” vádolta meg Grúziát, és egy nappal később, 2008. augusztus 8-án egy nagy arányú, szárazföldi-, tengeri- és légi inváziót indított Grúzia ellen, amely néhány nappal később, augusztus 12-én ért véget. Oroszország akkor lényegében végleg megszerezte a kontrollt Abházia és Dél-Oszétia felett, és két héttel később, augusztus 26-án mindkét régiót független országgént ismerte el.

A **2008-ban indított orosz hadművelet körülményei számos hasonlóságot mutatnak** a Moszkva és Kijev közötti 2016. augusztusi helyzettel. Azon kívül, hogy mindkettő augusztusban történt, a mostani eset is, és 2008-as eset is nyári Olimpia idejére esett. Akkor, hasonlóan 2016-hoz, USA az elnökválasztási versennyel volt elfoglalva, és a leköszönő elnök lényegében döntésképtelennek bizonyul.

Augusztus hagyományosan veszélyes időszak katonai műveletek szempontjából az orosz történelemben. A **berlini fal építése** 1961. augusztus 13-án indult, 1968. augusztus 20-án **verték le a szovjet erők a „prágai tavaszt”,** vagy a **Gorbacsov elleni puccskíséret** is 1991 augusztusában történt. Orosz szempontból az augusztusi időszak tűnik a legjobb időzítésnek az ehhez hasonló műveletekre: a **nyugati vezetők nyaralnak és a lakosság sem nagyon foglalkozik a hírekkel** ebben az időszakban. A jelek szerint a **reguláris orosz erők bevetése Ukrajnában is 2014 augusztusától** datálható, amikor a helyi erők mozgalma már kifulladásra látszott és **2015 augusztusában indult az orosz katonai átcsoportosítás Szíriába,** hogy aztán 2015 szeptemberében meghirdessék a szíriai hadműveletüket.

Akad még néhány párhuzam: közvetlenül az orosz-grúz háború előtt 2008-ban „Kaukázus-2008” elnevezésű **orosz hadgyakorlatok indultak,** aminek keretében Moszkva nagy mennyiségű csapatmozgásokat végzett Grúzia határainál – ami ellen Grúzia tiltakozott is. Hasonlóan nagy csapatmozgásokat jelentett az ukrán és a nyugati

hírszerzés az ukrán határok mentén is 2016. augusztus 6-án: nehéztüzérséget, több száz tankot, drónokat és harci helikoptereket is jelentettek.¹ Mindez a „Kaukázus-2016” terv szerinti hadgyakorlat része lehetett.

„Ukrán diverzió”

Az Ukrajna és Oroszország közötti eskaláció kezdetének **augusztus 6-a** nevezhető, amikor ismeretlenek **merényletet hajtottak végre** a szeparatisták kezében lévő „Luganszki Népköztársaság” vezetője ellen: Igor Plotnyickij autóját felrobbantották, de az életveszélyes sérüléseket elszenvedett Plotnyickij túlélte a merényletet. Az orosz nemzetbiztonság, az FSZB, Ukrajnát vádolta meg a merénylettel. Kijev mindent tagadott, és a helyi hatalomért folytatott harcokkal magyarázta az esetet.

További eskalációra augusztus 7-9 között került sor, ám a pontos eseményeket máig nem tudhatjuk. Moszkva szerint augusztus 7-én éjszaka „ukrán diverzánsok” összetűzésbe keveredtek a Krími félszigeten orosz erőkkel, majd augusztus 8-án egy újabb csapat „ukrán diverzánst” fogott el az orosz nemzetbiztonság.² Az orosz médiában egy napig keringtetett FSZB nyilatkozat szerint Ukrajna terrormerényleteket készített elő krími intézmények és infrastrukturális rendszerek ellen. Az FSZB szerint a cél a „szociális és politikai helyzet destabilizációja az orosz parlamenti választások előtt.”

Ukrajna a vádakot sorra tagadta. Az ukrán államfő, Pjotr Porosenko szerint „olyan értelmetlen és cinikus” vádak ezek, mint „az orosz vezetés kijelentése arról, hogy Donbaszban nincsenek orosz csapatok”³.

Annál aggasztóbbnak tűnnek az orosz államfő, Vlagyimir Putyin nyilatkozatai: Putyin augusztus 10-én a kamerák előtt beszélve terrorizmussal vádolta meg Ukrajnát.

„A mai kijevi hatalom nem keresi a problémák megoldását tárgyalásos úton. Átállnak a terrorra. Ez nagyon aggasztó” – mondta Putyin⁴.

Orosz katonák vonulása Perevalnában, a Krimi-félszigeten, 2014. március 5-én.

Forrás: photo.ua, Shutterstock

Putyin szerint az ukrán hatalom így akarta elterelni a lakosság figyelmét „Ukrajna katasztrofális gazdasági problémáiról.”

Háború küszöbén

A jelen helyzetben két lehetőséget látunk a konfliktus kibontakozására:

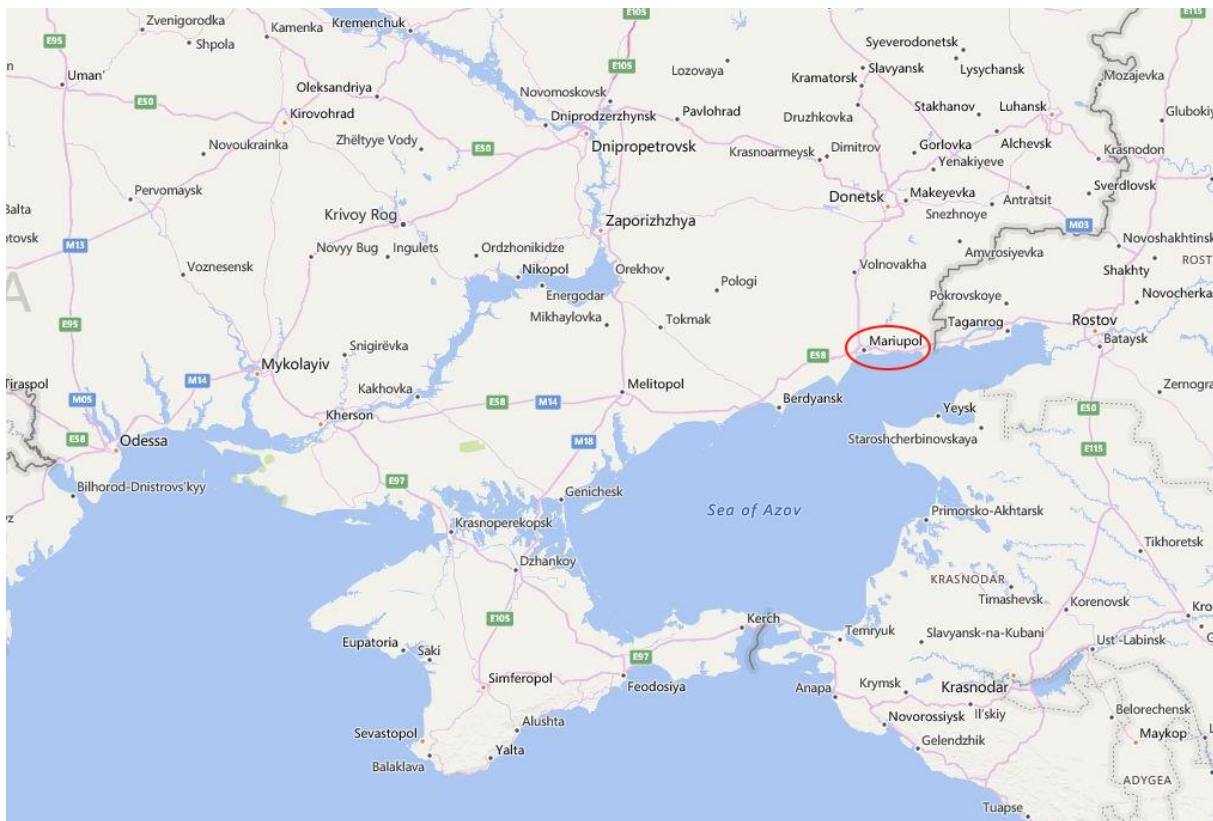
1. Nyomásgyakorlás Ukrajnára és a Nyugatra

Oroszország elérkezettnek érezhette az időt arra, hogy nyomást gyakoroljon az ukrán belpolitikára. A 2015 februárjában tető alá hozott Minszki Egyezményekből ez idáig szinte semmi nem valósult meg a törekeny békén kívül. Ukrajna számára a 2015-ös egyezmény egy erős kompromisszum volt, és nem is voltak vele elégedettek. Azonban amennyiben az egyezményben szereplő intézkedések – Ukrajnának megfelelő sorrendben megvalósulnának, végső soron jól jöhetnek ki belőle. Egyáltalán nem mindegy például, hogy Ukrajna előbb kapja-e meg az ellenőrzést az orosz-ukrán határ felett a szeparatisták által ellenőrzött

területeken, és utána biztosít speciális státuszt Donbasznak, vagy fordítva...

A felek szeptember 4-5-én találkoztak volna egy úgynevezett normandi formátum keretében (Franciaország, Németország, Oroszország, Ukrajna) Kínában, a G-20-as csúcstalálkozó mellett, ám ez a találkozó is kérdésessé vált. Putyin ugyanis augusztus 10-én elmondta, hogy szerinte „ilyen viszonyok között normandi formátumban találkozni, ráadásul Kínában értelmetlen.”⁵

Putyin szavai a négyoldalú találkozó esetleges elmaradásáról akár a **nyomásgyakorlás eszköze** is lehet, ahogy az orosz államfő a nyugati partnereire próbálna hatni. Ugyanakkor az is elképzelhető, hogy **Kreml ki szeretne lépni a Minszki Egyezmények által lefektetett keretből és új, saját maga által meghatározott keretek között rendezni Kelet-Ukrajna helyzetét.** Ukrajna a jelen helyzetből nem bizonyul egyenrangú félnek: a lakosság belefáradt az elmúlt két év gazdasági nyomásába, az ukrán belpolitika képtelen az egységes, hatékony fellépésre, és Kijev partnerei által elvárt

*Mariupol és a körülötte lévő terület megszerzése stratégiai jelentőségű lehet Oroszország számára.
Forrás: Bing Maps*

reformok is lényegesen lassabban haladnak, mint azt a Nyugaton szeretnék.

2. Egy új háborús fázis kezdete

Oroszország az elmúlt 2,5 év során nem tudta a maga számára megnyugtatóan rendezni a Krími-félsziget helyzetét. Krím nyugati izolációja mellett a lakosság is egyre elégedetlenebb lesz: a nyugati szankciók érzékenyen érintették a félszigetet (Krímet Oroszországhoz képest további szankciók is sújtják: szinte lehetetlen krími útlevelemmel kijutni külföldre, nem működik számos banki szolgáltatás és az amerikai IT cégek működése is be van tiltva). Az áramellátás továbbra is Ukrajnából történik, gyakoriak az áramkimaradások. Élelmiszerek ára nagyot emelkedett, és mindezt lényegében csak hajóval lehet behozni Oroszország felől. Idén a beszámolók szerint nagyot esett a helyi turizmus is.

Moszkvának így stratégiai érdeke, hogy egy szárazföldi folyósót vágjon Krím felé. Ehhez az első lépés lenne a Fekete-tenger partján lévő Mariupol elfoglalása. Ha Ukrajna elveszti a kontrollt

Mariupol felett, akkor lényegében szabad az út Krímig.

A jelenlegi diplomáciai környezetben Kreml ráadásul **össze is hozhat egy gyors jellegű katonai beavatkozást**: már nem kell foglalkoznia a Nyugat kemény reakcióival, hiszen június végén az EU vezetői egészen 2017. január 31-ig meghosszabbították az Oroszország elleni szankciókat, és július 8-9-én véget ért Varsóban a NATO csúcson is. A nyugati vezetők nyaralnak, USA-ban elnökválasztási verseny zajlik. Ráadásul amennyiben Donald Trump kerülne ki győztesen a versenyből, egy ilyen akciót valószínűsíthetően utólag sem követne komoly lépés az Egyesült Államok részéről. Moszkva más frontokon is jól áll: orosz segítséggel Bassár el-Aszad újra megerősítette a pozícióit Szíriában és ezzel Moszkva is erősíteni tudta a közel-keleti jelenlétét. Közben, augusztus 9-én a török államfő, Recep Tayyip Erdogan is megtette a Canossa járását Moszkvába, és kibékült Putyinnal.

Amennyiben Moszkva valóban tervezne egy ilyen jellegű katonai akciót, talán most adódik rá a legjobb pillanat.

Végső konklúzió

Annak ellenére, hogy jelenlegi helyzetben Moszkva számára most lehet a legalkalmasabb a pillanat egy esetleges katonai beavatkozásra – amennyiben vannak ilyen jellegű tervei az orosz vezetésnek – mégis ez a scenárió, vagyis a nyílt **katonai beavatkozás scenáriója kevésbé valószínű**. Kreml számára túl nagy rizikókat tartogathat egy nyílt hadművelet, és hasonlóan Kelet-Ukrajnához, megvan a rizikója annak, hogy a fegyveres

konfliktus elhúzódik. Az orosz lakosság az elmúlt két és fél évben belefáradt a folyamatos ellenségkeresésbe (USA, Ukrajna, majd Szíria és Törökország), és egyre jobban a belső gazdasági problémák felé fordul. Egy potenciálisan hosszúra nyúló katonai konfliktust igen nehéz lesz ezek után elfogadtatni.

E mellett egy hónappal később, **2016. szeptember 18-án Oroszországban parlamenti választásokra kerül sor**, ami szintén csökkentheti Putyin mozgásterét. Valószínűsíthető, hogy Oroszország továbbra is Ukrajna gazdasági, politikai és diplomáciai gyengítésére játszik majd, de a nyílt fegyveres konfliktust megpróbálják elkerülni.

Készítette: Bendarzszevszkij Anton

PAGEO - Policy Brief

Felelős szerkesztő: Bendarzszevszkij Anton
Szerzők: Bendarzszevszkij Anton, Czirják Ráhel, Eszterhai Viktor, Gere László, Klemensits Péter, Maráczai Fanni, Polyák Eszter, Simigh Fruzsina, Vajda Zita

Kiadja a Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány ©
HU-1054 Budapest, Szabadság tér 8-9
www.geopolitika.hu

ISSN 2498-7697

¹ ASLUND, Anders: „Is Putin preparing a new attack on Ukraine?” In: Atlantic Council, <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/is-putin-preparing-a-new-attack-on-ukraine> (2016.08.10.);

„A potential flashpoint in Crimea”. In: Stratfor, <https://www.stratfor.com/geopolitical-diary/potential-flashpoint-crimea?id=be1ddd5371&uuid=47802aca-486e-4618-bdbc-c3d6ceb59dc5> (2016.08.11.)

² „Lövdözés Krím és Ukrajna határán. Mi volt ez, és mihez vezethet?” In: Meduza. <https://meduza.io/feature/2016/08/11/perestrelki-na-granitse-kryma-i-ukrainy-cto-eto-bylo-i-k-chemu-privedet?> (2016.08.12.)

³ „Lövdözés Krím és Ukrajna határán. Mi volt ez, és mihez vezethet?” In: Meduza. <https://meduza.io/feature/2016/08/11/perestrelki-na-granitse-kryma-i-ukrainy-cto-eto-bylo-i-k-chemu-privedet?> (2016.08.12.)

⁴ Putyin beszédéről készült felvételt megtekinthető: http://ria.ru/tv_politics/20160811/1474104255.html (2016.08.12.)

⁵ Putyin beszédéről készült felvételt megtekinthető: http://ria.ru/tv_politics/20160811/1474104255.html (2016.08.12.)